

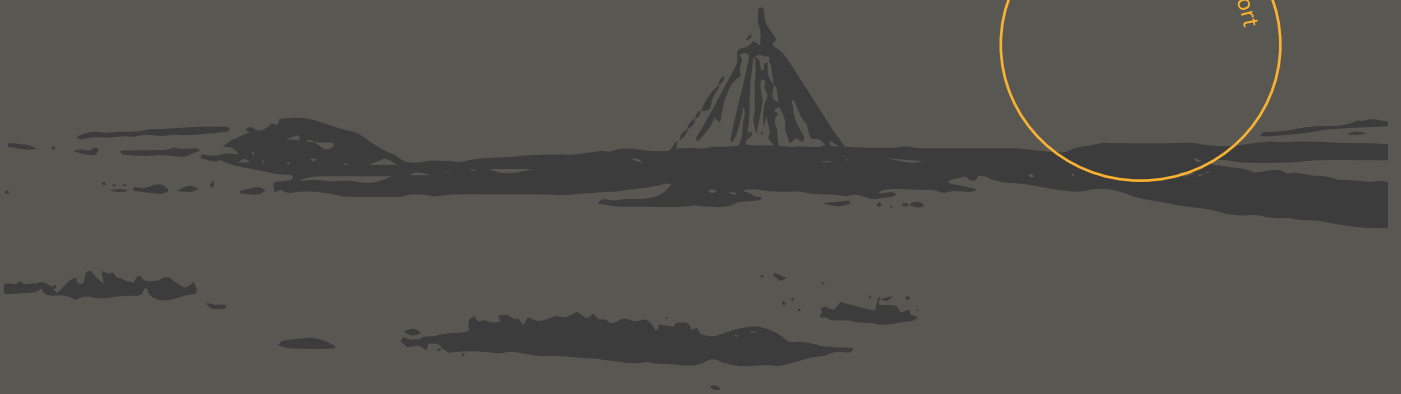
SÁMEDIGGI

Lassinjuolggadusat davvisámegiel
báikenamaid čállimii

Sámi nammanevvohat, Sámediggi

Vedtatt -29.08.2023

Sak PS 161/23

Sisdoallu / Innholdsfortegnelse

1	Lassinjuolggadusat davvisámegiell báikenamaid čállima várás	3
	Vuođđodoahpagat lágas mat gustojit báikenamaid čállimii	3
	Vuođđonjuolggadusat lámkaásahusas mat gustojit báikenamaid čállimii	3
2	Guvllolaš oktasaš hámit	6
3	Vokálat	7
4	Appellatiivvaid oanideapmi goallosnamain	8
5	Namas lea aiddostahtti mearus	10
6	Báikenamat main mearusoassin lea olbmonamma	11

1 Lassinjuolggadusat davvisámegiela báikenamaid čállima várás

Dát njuolggadusat leat lasáhusat báikenamaid lánkaásahusa § 4 “Særleg om samiske stadnamn”, mearriduvvon miessemánu 23.b 2017.

Njuolggadusaid ulbmilin lea sihkkarastit ahte davvisámegiela báikenamaid normeren čuovvu gielalaččat seammalágan prinsihpaid, ja lassinjuolggadusaid ulbmilin lea konkretiseret lánkaásahusa gáibádusaid ja heivehanvejolašvuodaid.

Normeremiid vuolggasadjin lea njálmmálaš árbevierru, man vuodul báikenama normeren heivehuvvo davvisámegiela čállinvuohkái (gč. Lov om stadnamn § 4).

Vuodđodoahpagat lágas mat gustojit báikenamaid čállimii

§ 1 Formål og verkeområde, vuosttaš lađas:

Formålet med denne lova er å ta vare på stadnamn som språklege kulturminne, gi dei ei skriftform som er *praktisk*, og som *ikkje skyggjer for meningsinnhaldet i namnet*, og medverke til kjennskap til og aktiv bruk av namna.

§ 4 Reglar om skrivemåten, vuosttaš lađas:

Dersom ikkje anna er fastsett i denne lova, skal det ved fastsetjing av skrivemåten av stadnamn takast utgangspunkt i *den nedervde lokale uttalen*. Skrivemåten skal følgje *gjeldande rettskrivingsprinsipp* for norsk, samisk og kvensk. Skogfinske stadnamn på Austlandet følgjer norske rettskrivingsprinsipp.

Vuodđonjuolggadusat lánkaásahusas mat gustojit báikenamaid čállimii

§ 1 Generelle reglar om norske, samiske og kvenske stadnamn, vuosttaš ja nubbi lađas:

Stadnamn som inneheld allment kjende ord eller namneledd, skal skrivast i samsvar med *gjeldande rettskriving*, når ikkje anna følgjer av reglane nedanfor. Stadnamn som inneheld utdøydd eller uklare språkelement, skal skrivast i samsvar med *gjeldande rettskrivingsprinsipp*. Har skrivemåten vore lenge i bruk og er vel kjend og innarbeidd, kan ein *fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp*.

For samiske og kvenske stadnamn skal det takast *særleg omsyn til munnleg tradisjon*.

§ 4. Særleg om samiske stadnamn

For samiske stadnamn skal det takast *utgangspunkt i den nedervde lokale uttalen*. Skrivemåten skal følgje *gjeldande rettskriving* i nordsamisk, lulesamisk, skoltesamisk eller sørsamisk.

Nordsamisk rettskriving skal brukast i Finnmark, Troms og i Nordland til Tysfjord kommune. Skoltesamiske stadnamn i Sør-Varanger kommune kan likevel følgje skoltesamisk rettskriving. Lulesamisk rettskriving skal brukast frå og med Tysfjord kommune og sørover til Meløy kommune. Frå og med Rana kommune og sørover skal sørsamisk rettskriving brukast. I grenseområda for dei enkelte språkområda, kan ein bruke den rettskrivinga som passar best med den nedervde lokale uttalen. *Det kan òg veljast regionale samleformer. Lokale dialektformer kan veljast når særlege grunnar talar for det.*

Dersom det er brukt fleire samiske namn om det same namneobjektet, skal det eldste namnet brukast av det offentlege. I særlege tilfelle kan det gjerast unntak frå denne regelen.

I avveginga av ulike omsyn skal ein leggje vekt på at stadnamna *får ein einskapleg skrivemåte* innanfor dei ulike samiske språkområda.

Davvisámegiela báikenamaid čállimis sáhtta válljet guvllolaš oktasaš hámiid ja maiddái báikkálaš suopmaniid dalle, jus dat eai daga nama gielalaš sisdoalu eahpečielggasin, dahje šatta áddetmeahttumin go sojaha namaid iešguđetge kásusiidda. Gielalaš regiovnnat lea davvisámegiela juohku nu mo dat gielladiehtagis lea juhkkojuvvon¹, ja mas leat golbma váldojoavkku: finnmárkkusámegiella, mearrasámegiella ja durdnossámegiella, ja daidda gullelaš vuollejoavkkut. Báikkálaš suopmanhámit fas leat gielalaš dovdomearokat mat eai adnojuvvo geografalaččat nu viidát.

Kursiverejuvvon doahpágiid, mat leat geavahuvvon lágas ja láhkaásahusas, lea Sprákrádet čilgen dárogiel namaid čállinvuogi njuolggadusain². Dát čilgehusat gustojit buot gielaide. Davvisámegiela oktavuodas háliidit namuhit erenoamážit:

Čállinnorbma ***mii ii daga nama gielalaš sisdoalu eahpečielggasin*** (dá. *som ikkje skygger for meningsinnhaldet i namnet*), mearkkaša ahte nama galgá leat álki ipmirdit. Dán prinsihpa lea váttis čuovvut dain oktavuodain go namma lea nu boaris ahte lea váttis diđoštít dan gielalaš sisdoalu. Danin dát prinsihppa guoská vuosttažettiin namaide main ii leat eahpádus dulkomis, nugo namaid jietnadeami ja boarrásut čállinnorpmaid vuodul (gč. forskrift om stadnamn § 1).

Gulaskuddannotáhtas, mas čuožžu láhkaásahusa § 3 ođasmahttima birra, mearkkaša ***báikkálaš árbejuvvon dadjanvuohki*** (dá. *nedervd lokal uttale*) čuovvovaččat: «den uttalen som er munnleg og skriftleg overlevert frå tidlegare generasjonar, som har vore vanleg på staden, og som framleis er i levande bruk». Dat mearkkaša ahte báikkálaš árbejuvvon dadjanvuohkevariánttat galget vuoruhuvvot ovdalii ođđa hámiid mat gilvalit daiguin. Báikkálaš árbejuvvon dadjanvuohki galgá leat čállinnorpma *vuolggasadjin*, mii mearkkaša ahte dat ii dárbbas čuvvojuvvo

¹ Gč. Sammallahti, Pekka 1998: The Saami Languages: An Introduction. Davvi Girji os.

² <https://www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Stedsnavn/utfyllande-reglar-om-skrivematen-av-norske-stadnamn/>

mekánalaččat, muhto dat adno vuodđun go báikenamma normerejuvvo davvisámegiela čállinvuogi mielde.

Gustovaš riehtačállinprinsihpat leat vuodđokonvenšuvnnat mot transkriberet jietnadagaid čálan, nappo juohke gillii guoski njuolggadusat das, mo ovttaskas jietnadagaid ja ja ovttaskas jietnadagaid kombinašuvnnaid galgá čállit go normere sániid mat ovdal eai leat normerejuvvon.

Gustovaš riehtačállin lea riehtačállin mii lea áiggis áigái fámus.

Guvllolaš oktasaš hápmi lea čállinnorbma mii ii álo čuovo almmolaš riehtačállima, ja man vuodđun leat suopmanhámit mat geavahuvvojit viidát guovlluin, ovdamearkka dihtii hápmi *vuonna* hámi *vuotna* sajis mearrasámegielas. Báikenamaid guvllolaš oktasaš hámit mearkkašit hámit mat leat njálmmálaš giela lahka ja mat leat systematiserejuvvon.

Báikkálaš suopmanhámit geavahuvvojit báikkálaččat. Láhkaásahusa § 3 vuodul báikkálaš suopmanhámit sáhttet válljejuvvo *erenamáš ákkaid* (dá. *særlege grunnar*) vuodul. Dán vejolašvuoda ferte dulkot viehka čavgadit. Riehtačállinhámit dahje guvllolaš oktasaš hámit mat vástidit eanemusat árbejuvvon jietnadeami galget doaibmat váldonjuolggadussan.

2 Guvllolaš oktasaš hámit

Davvisámegiela báikenamaid normeren galgá čuovvut dálá davvisámegiela ortografiija nu guhkás go vejolaš. Čállinhámit mat dahket nama sisdoalu ja/dahje sojahanminstara eahpečielggasin, eai dohkkehuvvo.

Álgokonsonántta sáhtá čállit mihtilmas iešvuodaid vuodul mat leat ovttaskas sániid jietnadeamis.

- *f* lassin maiddái *v*, nugo *Vávrrorsvárri* (*Fávrrorsvárri* sajis)
- *f* lassin maiddái *h*, nugo *Huorsu* (*Fuorsu* sajis)
- *nj* lassin maiddái *j*, nugo *Junnečorru* (*Njunnečorru* sajis) ja *Ruovdejunni* (*Ruovdenjunni* sajis)
- *h* ja *j* vuosttaškonsonántan dain oktavuodain go čállingielas sátni álgá vokálain, dahje nuppe guvlui, nugo *Аһһá ~ Һаһһá*, mas *Һаһһá* čuovvu čállingiela norpmaid.

Guovddáškonsonánttaid sáhtá čállit nu, ahte dat čuvvot suopmanguovlluid erenoamážeamos dovdomearkkaid:

- Gemináhtaid čállin dokko gokko čállingielas lea klusiila ovdamearkka dihtii nasála ovddabealde, nugo *vuonna* (*vuotna* sajis) ja *bajje* (*badje* sajis), mearrasámi suopmaniid mielde.
- Frikatiiva klusiilla sajis *c*, *č*, *s*, *š* ja *t* ovddabealde, nugo *bávti* (*bákti* sajis) ja *luovta* (*luokta* sajis), mearrasámi suopmaniid mielde.
- Konsonántačoahkit mat gávdnojit durdnossámi guovlluin, nugo *giebmi* (*gievdni* sajis) *ápnas* (*ávnnas* sajis) ja *ásnnas* (*ásttas* sajis).³
- Eará durdnossámegiela ja mearrasámegiela konsonántačoahkit mat spiehkastit normerejuvvon čállinvuogis, nugo *geargi* (*geadgi* sajis), *rahti* (*ratti* sajis) ja *muorki* (*muotki* sajis).⁴

Konsonántaravdda sáhtá čállit árbejuvvon jietnadeami vuodul, ovdamearkka dihtii *mátkkostit* (*mátkkoštit* sajis), *vuojatan* (*vuojahan* sajis), *skánigak* (*skánihat* sajis)

Loahppakonsonántta sáhtá čállit árbejuvvon jietnadeami vuodul, ovdamearkka dihtii *buollám* (*buollán* sajis) ja *vuolik* ja *vuolip* (*vuolit* sajis)

³ Dalle čállin čuovvu seamma norpmaid riikkaráji goabbatge bealde, gč. *Giebmegáisi*, *Duobdi* ja *Abddaslatnja* Girona guovllus, Ruota bealde. Dáid namaid sojahanhámiid berre lasihit SSR:i.

⁴ Dalle čállin čuovvu seamma norpmaid riikkaráji goabbatge bealde, gč. *Geargejohka* og *Čoargevárri* Girona guovllus, Ruota bealde.

Dát guoská maiddáí goallosnamaid mearusosiid loahppakonsonántta čállimii, ovdamearkka dihtii *Buollámdievvá* (*Buollándievvá* sajis).

Loahppakonsonánta -š sáhtta čállojuvvot -s dalle go ii doaimma diminutiivagežusin, ovdamearkka dihtii *Ruovddás* (*Ruovddáš* sajis) ja *Baskkás* (*Baskkáš* sajis)

3 Vokálat

Vokálaid, sihke monoftonggaid ja diftonggaid, jietnadeamis leat muhtun mađe variašuvnnat suopmaniin. Vokálaid čállima ii galgga liikká heivehit báikkálaččat ja/dahje guvllolaččat, go dain lea váikkuhus báikenamaid sojameami áddemii. Dát guoská buot vokálaide, sihke vuosttaš, nuppi ja goalmmát stávvalis.

Ovdamearkka dihtii nuppi stávvala -á lea -ái illatiivvas, nugo *Bieggavákgáisá* : *Bieggavákgáisái*, ja nuppi stávvala -a fas šaddá -ii, nugo *Skiippagurra* : *Skiippagurrii*.

Mánnga davvisámi suopmanis lea dábálaš ahte mañimuš stávvala -i oaniduvvo ja jietnaduvvo -e, nugo *Ássebákti* (daddjo maiddáí *Ássebákte*), muhto dán čállimis galgá liikka čuovvut normerejuvvon čállinvuogi danin go mañimuš stávvala -e rievdá -ii sojameamis, nugo *Máze* : *Mázi*, ja -i fas rievdá -ái sojameamis, nugo *Suolovuopmi* : *Suolovuopmái*.

Maiddáí sánit main nuppi stávvalis lea -u čállinvuogi mielde, muhto mat sáhttet jietnaduvvot -o, galget čállot -u seamma ákkaiguin go bajábealde. Sojameamis nuppi stávvala -u váikkuha earret eará vuosttaš stávvala diftongga, nugo *geaidnu* : *geidnui*.

Namain main leat mánnga lađđasa, sáhttet vokálat oaniduvvot (i > e, u > o, á > a) nu, ahte dat čuvvot riektáčállima prinsihpaid goallošániin, nugo *Mohkkejávri* (*mohkki* + *jávri*) ja *Suolovuopmi* (suolu + vuopmi).

Eai diftonggatge galgga heivehuvvot báikkálaččat eaige guvllolaččat, go dain lea váikkuhus báikenamaid sojameami áddemii. Ovdamearkka dihtii -ie- rievdá -i- sojameamis, nugo *Iñgonaviessu* : *Iñgonavissui*, muhto -ea- fas rievdá -e- sojameamis, nugo *Deatnu* : *Detnui*.

4 Appellatiivvaid oanideapmi goallosnamain

Appellatiivvat mat leat nama vuosttaš lađđasis, dahje mat leat nama gaskkamus oassin, sáhttet oaniduvvot. Jus fal eai spiehkas beare ollu báikkálaš jietnadeamis, de galgá geavahit fásta oanádusaid dá báleamos topográfalaš appellatiivvaide, nu mo čuovvovaš tabeallas čájehuvvo. Láhkaásahus § 4 čujuha ahte báikenamaid čállimis galgá čuovvut seamma čállinnorpmaid: *I avveginga av ulike omsyn skal ein leggje vekt på at stadnamna får ein einskapleg skrivemåte innanfor dei ulike samiske språkområda.*

Topográfalaš appellatiivvat	Oanádus- evttohusat	Oanádusovdamearkkat
bahta	bah	Vuonnabahjohka
Bajil/bajit/bajábealde	bai	Jávrebainjárga
bákti	bávt	Bikkebávttvuolli
bealli	beal	Girkobealdievát
geahči	geaš	Davágeašaláš
gieddi	gied	Bieragiednjárga
goahti	goah	Goahsadj
gurra	gur	Goavddesgurnjárga
jávri	jár	Goastejár luobbalat
jeaggi	jeag	Suolojeagboatka
johka	joh	Doggejohčopma
láhku	láh	Baikaláhjohka
leahki	leah	Ruššoleahjohka
luokta	luovt	Njuorjjoluovtvárri
muorra	muor	Goahtemuorjávri
nášša	náš	Gietkanášjohka
njárga	njár	Luosnjárvárri
njoaski	njoas	Fállenjoasvárri
oaivi	oai	Stuoraoaijávri
sadji	sai	Badjesaijeaggi
skáidi	skái	Uhcaskáijohka
vággi	vák	Gaskavákjohka
várri	vár	Fáhttevárjávri
veadji	veai	Muorraveaijávri

vuotna	vuon	Stuorravuonbálggis
Vuolli/vuolde/vuole	vuol	Várevuoljeaggi
vuopmi	vuom	Sáttiidvuomjávri

5 Namas lea aiddostahtti mearus

Dán joavkku namaid normerema vuolggasadjin lea dat, ahte vuodđun lea báikenamma mii oažžu lassimerrosa mii aiddostahtá báikenama, nugo *Vuolit Njivlojávri*. Sihke lassimearus ja báikenamma čállojuvvojit stuorrabustávain.

Jus mearusoassi ii buohtastahte nama eará, lagaš referentii ja jus vuodđooassi lea appellatiiva, de ii čállojuvvo mearusoassi sierra, nugo *Stuoragieddi*, *Stuorravuonna*, *Unnajávrráš*, *Uhcavuonaš*.

Normerenrávvagat	Ovdamearkkat
Dalle go mearus lea adjektiivva komparatiiva-dahje superlatiivahápmi mii grammatihkalaččat doaibmá sierra, čállojuvvo mearus sierra, almmá goallossázu haga.	Vuolit Njivlojávri Bajit Njivlojávri Olggut Vuorrevággi Gaskkamus Roavvejávri Davimus Gieddeoaivi Siskkit Ájajohka Vuolimuš Gearddošjávri
Dalle go mearus lea spesifiserejeaddji adjektiivaaattribuhtta mii grammatihkalaččat doaibma sierra, ja go mángga namas lea seamma vuodđooassi, čállojuvvo mearus sierra, almmá goallossázu haga.⁵	Uhca Suolojávri Stuorra Suolojávri Unna Čiŋkkáš Stuora Čiŋká Jalges Sállevárri
Dalle go nama mearusin lea sátni mii muitala geográfalaš saji, guovllu dahje sullasačča ja vuodđooassin lea báikenamma, čállojuvvo mearusoassi oktan goallossázuin. Go geográfalaš sadjai čujuheaddji adjektiivva lea positiivahápmis, de geavahuvvo goallosáhu.	Davvi-Likčá Lulli-Likčá Badje-Deatnu Sis-Válát
Namain mas mearus lea spesifiserejeaddji substantiiva ja vuodđooassi fas báikenamma, čállojuvvo mearusoassi goallossázuin.	Suolo-Čadjejávri Duottar-Darvvajávri Savgŋo-Luovosvárri Duottar-Ruohtovárri

⁵ Jus mearusoassi ii buohtastahte nama eará, lagaš referentii ja jus vuodđooassi lea appellatiiva, de ii čállojuvvo mearusoassi sierra, nugo *Stuoragieddi*, *Stuorravuonna*, *Unnajávrráš*, *Uhcavuonaš*

6 Báikenamat main mearusoassin lea olbmonamma

Normerenrávvagat	Ovdamearkkat
Jus vuoddoassi lea appellatiiva (ovttaskas sátni, goallossátni, dahje sullasaš), čállojuvvojit mearusoassi (olbmonamma) ja vuoddoassi oktii.	Jovnnagieddi Niillasjávri Pieražiidmáđiijeaggi Máhtefanasgurra Áttámaras Jovssebajávri
Go mearusoassin lea olbmonamma de dat čállojuvvo sierra dalle go vuoddoassin lea báikenamma (propra).	Inggá Áitevárri
Jus olbmonamma lea goallosnamma, de čállojuvvo olbmonama gaskii goallossáhcu	*Máret-Inggá Áitevárri
Jus olbmonamas leat mángga buolvva namat, de ii čállojuvvo goallossáhcu iešgudetge buolvvaid olbmuid namaid gaskii (geahča maiddái riektáčállinrávagirjji s. 27–28⁶)	**Niillasa Inggá Áitevárri
Namain main mearusoasis leat mángga buolvva olbmonamat, de ii čállojuvvo goallossáhcu iešgudetge buolvvaid olbmuid namaid gaskii (geahča maiddái riektáčállinrávagirjji s. 27–28⁷). Vuoddoassi (appellatiiva) čállojuvvo oktii mearusoasi mañimuš elemeanttain.	Niillas-Mihkkala Lássejohka Gáre-Niillasa Gutnilasavvon Piera-Jon Biretmielli

⁶ <http://www.giella.org/articles/6H3KfSN9Qssu0YeYEgWMGs>

*fiktiivva namma

**fiktiivva namma

⁷ <http://www.giella.org/articles/6H3KfSN9Qssu0YeYEgWMGs>